

Spelfrisk femtiåring firade fin fiolfest

Med mångfaldiga fiolers och harpors klang firade i går Upplands spelmansförbund sitt 50-årsjubileum. År 1912 var det alltså första gången som spelmansstämma hölls. Mycket inom den uppländska spelmansmusiken har hänt sen dess, mycket har utträttats. Spelmännen har fått hyfsning, sting och fart i spelet. Det är möjligt att det klingade frejdigt också den gången 1912, men jubileumsstämman i universitetsaulan på söndagsmiddagen gav i alla fall ett vackert bevis på livskraften hos förbundet, liksom man stärktes i sin tro på folklåtarnas fortbestånd också i Uppland.

Det var som vanligt vid oktoberstämman i Uppsala en rad gästande lag från olika landskap, så man fick en liten trevlig provkarta på de svenska låtdialekterna. Det enda felet med dessa stämmor är deras längd, men den finns väl knappast som vågar stoppa en spelman när han satt igång, eller vågar stryka några repriser. Som tur var kom Lars Madsén som räddaren och höll spänningen uppe på sitt oförlikneliga sätt att berätta om spelmän och spelmansmusik.

Viksta-Lasse vigare än någonsin

Samlingen vid pumpen skedde med Mungalåten och allspelet från den stora färggranna skaran på estraden tonade och jommade väldiga även i de andra numren, Långbacka Jans polska, den hälsingska Horgalåten — som är alldeles för ömtålig för en så massiv behandling — och en glättig vals från Skåne. Repertoaren har tydligen utökats. Ordföranden Harry Pettersson ledde med sedvanligt förstånd och Viksta-Lasse var vigare och mjukare i knäveckan än någonsin, till den talrika publikens stora förtjusning. Viksta-Lasse är i alla fall rusinet i kakan.

Sedan ordföranden hälsat välkommen begynte laguppspelningarna. Bäst vill man denna gång sätta Örebro läns spelmanslag som artigt satte glans och rytmisk sväng på en uppländsk gånglåt och serverade också med stor skicklighet en liten mjuk fin vals av närkingarnas störste spelman genom tiderna Carl Viktor Rulin. Man fäste sig också vid låtarnas balanserade arrangemang, ingen överlastning såsom det var på en del håll den här gången.

231-årigt spellag

Även Danderyds spelmanslag, som alltså representerade stockholmsförbundet var i god form med en mycket klar intonation i instrumenten men kanske litet stelt i utformningen av låtarna. Trots en musikaliskt knäande ledare. Hälsingarna har alltid skickat till upplandsstämmorna säkra lag, litet tunga, men så har de också en ganska allvarlig låtmusik. Litet tunga var nog också de låtar som berömvärt spelades av Selångersbygdens lag. Ytterligare norrländskt kom med Medelpads spelmanslag och det lät inte alltid så bra.

En extra attraktion var det första laget på tre man, som tillhoppa räknade 231 år. Ragnar Scheléns lag hette det och kvintilerade riktigt bra några krusiga låtar. Schelén själv fick en egen flink skänklåt bra spelad av Södertälje spelmanslag.

Den fulländade spelmannen

kvintessensen av en folklig kulsa Lars Madsén i sin fängslande och roande porträttering av

spelmän och funderingar över spelmanskyttet. Det blev sagt träffande ord om spelmän som tystnat och om spelmän som ännu har gigan fulltonig. Om Johan Olsson som på dörren till sin velocipedverkstad satte en lapp "Kommer om en halvtimme". Ingen Johan kom, men det kom en ny lapp i stället, där det stod: "Kommer om torsdag." Det hade nämligen kommit en spelning emellan cykelreparationerna.

Eller Viksta-Lasse som gick från hästen och plogen då en låt rann på honom. Han måste knata in i stugan och spela och det blev inte bara någon timme det. Nu har Viksta-Lasse traktor.

Jordbruksnävarna kröker åt rätt håll

Eller Hjort-Anders med sina 42 lärjungar och Gössa-Anders, Dalarnas mästare, som spelade som en runsten. För Lars Madsén var han den starkaste av dem alla att bära spelmanstraditionen. Han karaktäriserade spelmännen inbördes. Naturligtvis skall hos konstnärer finnas avundsjuka och vad gäller spelmän så tycks också talesättet gälla, att det går bara en taltrast på varje grantopp. Spelmannen är innerst inne själv ett instrument. Det är också därför som de stora jordbrukarnävarna kröker åt rätt håll när de håller i fiolen och lockar fram så obegripligt fina toner. Då har man också full förståelse för den spelman som på sin dörr helt resolut satte "Här lagas inga skor. Här byggs bara fioler." När spelmanhumöret rann på, tälades inga halvsulningar.

Lars Madsén sade vad som skulle sägas just på en sådan jubileumsdag. Man kände sannerligen inte någon saknad efter jubileumsfiraderna. Långa, starka applåder och så fortsatte lagspelet igen.

Men Birgitta sjöng också ett par folkvisor och det gjorde hon trevligt. Kurt Tallroth avlöste felorna med klarinett i en brudpolska. Ett par från Dalarna gav prov på den fina låttraditionen i det landskapet och spelade nyanserat och rytmiskt. Upplänningarna i övrigt var i god trim. Samtliga nyckelharpor klingade grant i Gås-Anders polskor och Viksta-Lasse med kompanjon gjorde en briljant sak av Hjort-Anders "Låt mot trötthet." Den förjagade helt enformigheten som gärna inställer sig vid en två och en halv timmes spelmansstämma. Men huvudsaken var att alla var nöjda på estrad och i salong.

Nöjd var också

C. G.

SEMINARIET FÖR HUSLIG UTBILDNING. Till en facklärartjänst i AO 19 i hemkunskap med lant-hushållning vid seminariet för huslig utbildning i Uppsala har ingen sökande anmält sig.

LÄROVERKEN. Till eo adjunkter i AE 21 har skolöverstyrelsen antagit fil. magna Margareta Almby och Ann Lilliedahl, Uppsala, Birgit Larson, Kalmar, Berith Rossner-Blomquist, Lindesberg,